

DOI: 10.31866/2410-1311.35.2019.188806
УДК 379.8:[165.745+316.728

ПРАКТИКИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ У ПРОСТОРІ «ЖИТТЄВОГО СВІТУ»

Шибєр Оксана Олександрівна

Асистент,

ORCID: 0000-0001-9848-2420, e-mail: askim_oxana@ukr.net,
Київський національний університет культури і мистецтва,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Для цитування:

Шибєр, О.О. (2019). Практики рекреаційного дозвілля у просторі «життєвого світу». *Питання культурології*, (35), 168-178. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188806>.

Анотація

Мета статті полягає у визначенні особливостей реалізації практик рекреаційного дозвілля у просторі життєвого світу та з'ясуванні ступеня ефективності їхнього освоєння. Методологія дослідження зумовлена необхідністю застосування культурологічного, мікросоціологічного та філософського підходів для аналізу сфери дозвілля і рекреації в рамках «життєвого світу». Мікросоціологічний підхід дозволяє розглянути інтеракцію (рекреаційно-дозвіллевій взаємодії індивідів) як основи цілісності життєвого світу. Філософський – вплив виду і змісту рекреаційно-дозвіллевих практик на формування «життєвого світу», людського буття, особистості в цілому. У зв'язку з цим одним із основних методологічних завдань культурології постає з'ясування межі ефективності реалізації рекреаційно-дозвіллевих практик в організації повсякденного життя та конструюванні «життєвого світу». Наукова новизна полягає в концептуальному дослідженні особливостей реалізації практик рекреаційного дозвілля у просторі життєвого та віртуального світів шляхом критичного аналізу соціокультурних трансформацій, пов'язаних із впровадженням інформаційно-комунікативних технологій. Висновки. Отже, особливістю реалізації практик рекреаційного дозвілля у просторі «життєвого світу» є здатність останніх до наповнення повсякденного простору змістовністю та гармонією з навколишнім світом. «Віртуальна реальність» розкривається у повсякденній комунікації, якій властиві «гнучкі», розширені можливості вибудовування уявлень і способів самопрезентацій. У той же час не варто забувати, що дозвілля при надмірному перебуванні у просторі «віртуального життєвого світу» за відсутності критичного мислення породжує незадоволеність і перетворюється на «беззмістовне», «небезпечне» проведення часу, вороже сутності людини. Вільний час замість того, щоб протистояти негативним тенденціям сучасності, з точністю до навпаки породжує відчуття туги і самотності, а також невпевненості у своїх власних силах.

Ключові слова: рекреаційно-дозвіллевій практики; «життєвий світ»; повсякденність; буденність; «віртуальний життєвий світ»

Вступ

Поняття життєвого світу нині широко використовується в культурологічних, соціологічних, філософських дослідженнях повсякденності, де дозвіллю та рекреації як індивідуальному цінному, насамперед для індивіда, часу належить одна з провідних ролей. Водночас трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасній Україні і пов'язані із впровадженням інформаційно-комунікативних, «високих» технологій, спричиняють «атомізацію» особистісного буття, сприяючи створенню «віртуального» образу повсякденної реальності – «віртуального життєвого світу». Ці зміни засвідчують розмивання меж між реальністю та ірреальністю, де індивід, занурюючись у нові «правила гри» віртуального життєвого світу, отримує й нові знання та досвід, які не завжди адекватно відображають дійсність перебуту власного життя. Буденна свідомість та повсякденна реальність перестають опосередковуватися на раціональних схемах і розгорнутих доказах як непотрібних атрибутах минулої епохи, спонукаючи до глибшого осмислення проблем сучасної гуманізації суспільства й людського буття. Практики рекреаційного дозвілля в контексті «життєвого світу» людини техногенної цивілізації здатні забезпечити не тільки відновлення втрачених життєвих сил людини, а й сприяти її самореалізації та самовдосконаленню, досягти максимального синергетично-рекреаційного ефекту відновлення, гармонізації інтересів і потреб.

Окремі аспекти дослідження категорії «життєвий світ» висвітлено в працях вітчизняних і зарубіжних науковців.

Зокрема, Е. Гуссерль (2013) пов'язує «життєвий світ» зі світом повсякденності, який, у свою чергу, окреслює простір здорового глузду в межах соціальної феноменології. А. Шюц (2004) у модусі «життєвого світу» визначає характеристики повсякденного життя і також робить припущення про конституювання і конструювання світу. Ю. Хабермас (2001), у свою чергу, трактує поняття «життєвого світу» як «необхідний фон», «необхідний горизонт» комунікації триади «суспільство – особистість – культура». Г. Жигунова (2015) розглядає категорію «життєвий світ» як одну з ключових характеристик соціального феномену – повсякденності. «Життєвий світ» людини як сенсовий універсум культури досліджує вітчизняна вчена А. Залужна (2012); «життєвий світ» у контексті культурно-дозвіллевої діяльності проаналізовано Є. Сидоровською (2018), однак мало-дослідженою залишається проблема ефективності освоєння рекреаційно-дозвіллевими практиками в просторі життєвого світу людини, що й зумовлює актуальність вивчення даного концепту.

Мета статті

Визначити особливості реалізації практик рекреаційного дозвілля у просторі життєвого світу і з'ясувати ступінь ефективності їхнього освоєння.

Методологія дослідження зумовлена необхідністю застосування культурологічного, мікросоціологічного та філософського підходів для аналізу сфери дозвілля і рекреації у рамках «життєвого світу». Мікросоціологічний підхід дозволяє розглянути інтеракцію (рекреаційно-дозвіллевої взаємодії індивідів) як основи цілісності життєвого світу. Філософський – вплив виду і змісту рекреаційно-

дозвіллевих практик на формування «життєвого світу», людського буття, особистості в цілому. У зв'язку з цим одним із основних методологічних завдань культурології постає з'ясування межі ефективності реалізації рекреаційно-дозвіллевих практик в організації повсякденного життя та конструюванні «життєвого світу».

■ Виклад матеріалу дослідження

«Життєвий світ» у парадигмі «Lebenswelt» – як особливі процеси фіксації сенсу і змістоутворення, як світ людини, мови та ціннісно-сенсовий універсум культури, що протистоїть об'єктивно-науковому світу, – вперше почав аналізувати німецький філософ, засновник феноменології Е. Гуссерль (2013), який увів це поняття в науковий обіг.

Варто зазначити, що концепція «життєвий світ» була запропонована вченим у контексті подолання «кризи європейських наук», пов'язаної з надраціональним мисленням, його однотипністю, яка витісняє зі сфери пізнання сенсовий, тобто духовний аспект. Вирішення такої ситуації Е. Гуссерль вбачає у створенні нової «науки про дух», предметом якої стане «життєвий світ» – фундаментальний простір свідомої діяльності, де зокрема діяльність рекреаційно-дозвіллева є однією з базових на шляху до самовдосконалення та гармонізації. Автор переконує, що «...нам повинен нарешті розкритися трансцендентальний сенс світу в його повній конкретності, де останній є постійно існуючим для всіх нас життєвим світом. Це стосується всіх особливих форм навколишнього світу, в яких він постає перед нами в залежності від нашого особистого виховання і розвитку, від приналежності до тієї чи іншої нації, того чи іншого культурного ареалу». На відміну від ідеальних теоретичних конструктів науки, життєвий світ, за Е. Гуссерлем, не створюється штучно, а надається людині природним і очевидним чином. Це так званий світ дорефлексивних очевидностей повсякденної свідомості, тобто світ повсякденного життя, на основі якого й виникають усі науки. Вони вторинні по відношенню до життєвого світу, бо життєвий світ, як зазначає вчений, «справді наочний, справді випробуваний і доступний досвіду світ, в якому проживається практично все наше життя, залишаючись у власній сутнісній структурі, в його власному конкретному стилі причинності незмінним, що б ми невибагливо чи вибагливо не робили».

А повсякденність, у свою чергу, Е. Гуссерль трактував як динамічний життєвий світ людини, який конструюється і відтворюється кожною індивідуальною особистістю.

У цьому контексті на увагу заслуговують розвідки Н. Розенберг (2008), яка вважає, що поняття «життєвий світ» вживається Е. Гуссерлем у трьох значеннях. Життєвий світ у вузькому розумінні є основою всіх наук і сфер людської практики (особливих світів); особливий світ, у свою чергу, утворюється в руслі провідної цільової установки на основі життєвого світу, зрозумілого з вузького сенсу; й відповідно, життєвий світ у широкому сенсі охоплює всі особливі світи і життєвий світ у вузькому сенсі. Таким чином, життєвий світ – це світ допредикатного суб'єктивно-релятивного досвіду, світ початкових очевидностей, як само-собою-зрозумілий. Життєвий світ охоплює не лише особисте, до якого

й належить час, витрачений на рекреаційне дозвілля, але й суспільне життя людини, тому він є загальним світом людського життя.

А. Шюц (1988) головною особливістю життєвого світу вважає аспект соціального життя, що постає як незаперечний, буденний і який, у свою чергу, є відмінною рисою життєвого від інших соціальних світів (світу науки чи релігії). Згідно з А. Шюцем, у життєвому світі приховані очевидності, що забезпечують доступ до реальності. І саме тому звичайна людина, занурена в життєвий світ і яка безпосередньо переживає його, володіє перевагами щодо людини науки. У такому розумінні практики рекреаційного дозвілля є засобом освоєння реальності, де людина здатна відновити сутнісні сили, досягти гармонізації і душевної рівноваги, яка, в свою чергу, сприятиме адекватному реагуванню на виклики глобалізованого світу.

Вагомою в дослідженні модусу життєвого світу є визначена А. Шюцем (2004) категорія «повсякденність», яку автор розглядає як одну зі сфер людського досвіду, що характеризується особливою формою сприйняття і осмислення світу, виникаючого на основі трудової діяльності. Саме така повсякденність є «вищою реальністю», що слугує основою для формування всіх інших світів досвіду. Серед характеристик повсякденного життя, які застосовуються і під час практик рекреаційного дозвілля, учений виокремлює рутинність дій, мовних конструктів, які уможливають категоризацію повсякденного досвіду і передачу останнього у вигляді повідомлень. Такі знання про світ постають набором типових конструктів, спрямованих на адекватне сприйняття соціальних ситуацій.

Відзначимо, що феномен «повсякденності» в сучасній гуманітаристиці розглядається як динамічний життєвий світ людини, що створюється і відтворюється кожною людиною.

Зокрема, Г. Жигунова (2015) дотримується думки, що представники феноменологічної школи розглядають світ повсякденності як основу соціального буття, світ здорового глузду, надаючи повсякденності ролі фундаменту теоретичного знання, на основі якого можливо пізнання людського буття. Авторка переконана, що повсякденність формується з буденних практик приватного життя індивідів, визначальне значення для яких мають накопичений життєвий досвід та сформований спосіб життя (с. 59). Ці практики пов'язані передусім із домівкою, побутом, сім'єю, найближчим оточенням, дозвіллям і рутинними щоденними заняттями.

До повсякденності належать будні, зміна часу доби і звичні види занять, комунікація з оточуючими людьми. Повсякденний світ – це не лише навколишній предметний, а й психологічний і духовний світ людини (норми, ідеали, цінності тощо). Все те, що в сукупності утворює безпосередню реальність індивідуального людського життя.

Крізь призму «комунікативної дії» одним із перших почав вивчати категорію «життєвий світ» Ю. Хабермас (2011). Концепція «комунікативної дії» для мислителя є основою забезпечення взаєморозуміння і інтеграції соціальних суб'єктів, що втілює в собі ідеально-типову модель взаємодії, в ході якої формується «мораль рівнозначної поваги» (с. 20). Розробляючи теорію «комунікативної дії», автор вбачав її сенс у необхідності знаходити і використовувати раціональні меха-

нізми пошуку шляхів взаєморозуміння діючих індивідів. Визнання, аргументація, консенсус розглядаються як невід’ємні складники взаємодії людей. Комунікативний розум, на думку мислителя, формується в межах соціального дискурсу, що змінює розум індивідуальний. Вчений визначає комунікацію єдиним середовищем, в якому можливо те, що визначається раціональністю (Хабермас, 2001).

У свою чергу, дискурс, орієнтований на консенсус, трактується як процес пізнання і формування соціальної реальності пізнання. Раціонально мотивований консенсус можливий, на думку Ю. Хабермаса (2001), тільки в умовах «ідеальної мовної ситуації», коли учасники дискурсу володіють належною «комунікативною компетенцією», відсутністю зовнішнього примусу, рівноправністю для всіх учасників комунікації під час виконання ними діалогічних ролей, керуючись виключно мотивами досягнення згоди на основі «кращого аргументу». Ю. Хабермас дотримується думки, що повсякденна комунікативна практика пронизана когнітивними тлумаченнями, моральними очікуваннями, й саме тому процеси спілкування і взаєморозуміння, що протікають у життєвому світі, потребують культурної традиції в усій її широті, а не лише благословених плодів науки і техніки. Вчений нарікає, що у такому випадку філософія могла б актуалізувати своє ставлення до тотальності, прийнявши на себе роль інтерпретатора, зверненого до життєвого світу. Таким чином, із точки зору мислителя, комунікативна раціональність може бути реалізована лише у модусі реального життєвого світу, де суб’єкт осмислює свій власний життєвий шлях в аспекті блага, а не доцільності. Більше того, в модусі «життєвого світу», окресленого Ю. Хабермасом у культурологічному розумінні, рекреаційно-дозвіллеві практики можуть бути осмислені як практики повсякденності, що дозволяють наповнити змістом та сенсом буденність, протистояти рутинності та одноманітності. Ефективно реалізовані практики рекреаційного дозвілля здатні перетворити коло звичних занять (відпочинок, спілкування, прийом їжі) на змістовно наповнені види дозвіллевої активності (читання відповідної літератури, ведення дискусії на інтелектуальні теми, ігрові заняття), сприяти особистісному збагаченню та інтелектуальному розвитку.

Тобто можемо констатувати, що, на відміну від Е. Гуссерля, який трактує «життєвий світ» у трансцендентному сенсі, Ю. Хабермас – у культурологічному як «необхідний фон», «необхідний горизонт» комунікації у тріаді суспільство – особистість – культура.

Засуджуючи трактування цінностей життєвого світу лише як засобу для задоволення особистих потреб на рівні «власної корисності», Г. Вижлецов (Вижлецов, 2000) зосереджує увагу на важливості врахування інтересів самої культури, без якого неминуче відбудеться тотальне відчуження людини від природи, суспільства від індивіда, перетворення його із самоцінного суб’єкта на об’єкт соціальних технологій. Більше того, вчений наполягає на заміненні прагнень «мати» на «бути», «існувати» – «жити», «підкорятися» – «творити». У такому аспекті цінність рекреаційно-дозвіллевих практик може обґрунтовуватися по-різному. З одного боку, оскільки практики рекреаційного дозвілля спрямовані на задоволення особистісних потреб, пов’язаних із відновленням та релаксацією, вони обмежуються розвитком конкретної особи, а не культури суспільства, однак з іншого, при виваженіму підході в реалізації практик рекреаційного дозвіл-

ля відбувається інкультурація особистості, розвиток її творчого потенціалу, гармонізація внутрішнього й зовнішнього світів, що в кінцевому рахунку призводить до благоустрою всього соціуму.

Сучасний соціум характеризується, в свою чергу, динамічним інформаційним середовищем, де «інформація» стає нині ключовим поняттям, більше того – цінністю. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій призводить до можливості постійного розширення буденності у віртуальному досвіді та, як наслідок, зумовлює формування «віртуального життєвого світу». «Віртуальний життєвий світ», з одного боку, створює творчу платформу можливостей різноманітних індивідуальних і колективних рекреаційно-дозвіллевих практик у сучасному просторі життєвого світу. П. Арора (2019) зазначає, що активний розвиток інтернету і соціальних мереж приховує деякі девіантні сили, зацікавлені у глобалізації мережі. Мова йде про те, що певний цифровий продукт, що перетинає кордони й оголошений нелегальним в одній із національних держав, може знайти нового споживача в іншій. Тероризм, торгівля людьми чи наркотиками – ці традиційні форми соціальної і масової девіантності – навчилися використовувати дозвіллєві цифрові мережі та платформи у своїх інтересах (с. 119).

Швидкий темпоритм життя, перебування індивідів у віртуальному життєвому світі, перенасиченому демонстративним порівняльним споживанням, породжують відчуття незадоволення власним життєвим світом, сприяють збільшенню стресів, емоційному згоранню, втомі. Саме ці аспекти дали поштовх до зародження філософії *slow food* і практики *slow living* (уповільнене життя) як орієнтації на цінності уповільненого ритму життя й неквапливості, непродуктивності взяття на себе зайвих зобов'язань. Філософія *slow* базується на споглядальному проведенні часу з акцентуалізацією на власний комфорт та саморозвиток й визначається конотацією *Slow movement (slow life+ slow living)* і є субкультурою, заснованою на цінності уповільненого ритму життя (Лафарг, 2011).

Варто зазначити, що філософія *slow* зародилася наприкінці 80-х рр. XX ст. в Італії та набула розповсюдження в західноєвропейських країнах. Зокрема, у Парижі (Франція) було видано маніфест, в якому зазначалося, що Людина розумна (*Homo Sapiens*) повинна заволодіти мудрістю звільнити себе від швидкого темпоритму життя за допомогою простих чуттєвих задоволень із метою отримання нових вражень і насолоди (Оноре, 2019).

Згодом рух набув поширення у різних сферах і галузях суспільства, почали виникати ідеології, актори і адепти «повільних подорожей», «повільного мистецтва», «повільного телебачення», «повільного виробництва», «повільних грошей», «повільної освіти», «повільного дозвілля» тощо (Николаева, 2016). Прихильники *slow* дотримуються принципу «робити все як можна краще, а не як можна швидше», популяризуючи індивідуалістичну філософію унікальності кожного суб'єкта. У цьому контексті практикам рекреаційного дозвілля надається домінуюча роль, адже саме вони, як і рух *slow*, орієнтуються на споглядальний, чуттєвий, творчий спосіб життя, вважаючи непродуктивним взяття на себе зайвих зобов'язань. Як зазначає Ж. Ніколаєва (2016), основа філософії *slow* ґрунтується на кількох провідних ідеях, а саме – боротьбі з ентропією в постглобалізмі; «порятунку світу» від неврозу швидкості; принципі досягнення макси-

мального індивідуального удосконалення засобом темпоральної самоорганізації; цілісності у регуляції дій з метою зменшення надмірності.

Зауважимо, що на принципах уповільненого споглядального способу життя зародилася також субкультура *чайлдфрі* (англ. Childfree – вільний від дітей; англ. Childless by choice, voluntary childless – добровільно бездітний) – рух, ідеологія, що характеризуються свідомою відмовою від дітей в ім'я особистої свободи, пропагуючи бездітну форму життя. До прихильників філософії *childfree* ставляться досить критично, однак, як переконана А. Пивоварова (2019), бути чайлдфрі – цілком нормально. «Це не добре і не погано, це індивідуальне рішення, яке стосується особистого та інтимного життя».

Таким чином, наслідування філософії *slow live*, ефективно реалізовані рекреаційно-дозвіллі практики в просторі життєвого світу сприяють не лише відновленню сутнісних сил, творчому й інтелектуальному розвитку, а й емоційному піднесенню, дозволяють змінити практики повсякденності на практики неповсякденні, досягти гармонії із собою та з навколишнім світом.

Висновки

У результаті дослідження з'ясовано, що повсякденність – це історично мінлива просторово-часова цілісність соціального буття, яка активізується в сферах побуту, праці й дозвілля за допомогою реалізації різноманітних практик. Доведено, що практики рекреаційного дозвілля володіють здатністю наповнення повсякденного простору змістовністю та допомагають досягти гармонії із собою та навколишнім світом. Сучасний простір віртуальної повсякденності, що постає «віртуальним життєвим світом», в якому реалізується цілісність людської реальності, наділений особливим потенціалом безперервної реалізації можливого і уявного. «Віртуальна реальність» розкривається в повсякденній комунікації, якій властиві «гнучкі», розширені можливості вибудовування уявлень і способів самопрезентацій.

У той же час не варто забувати, що дозвілля при надмірному перебуванні у просторі «віртуального життєвого світу» породжує незадоволеність і перетворюється на «беззмістовне», «небезпечне» проведення часу, вороже сутності людини. Вільний час замість того, щоб протистояти негативним тенденціям сучасності, з точністю до навпаки породжує відчуття туги і самотності, а також невпевненості у своїх власних силах.

І тому для ефективної реалізації рекреаційно-дозвіллевих практик у просторі «життєвого» та «віртуального життєвих світів» необхідними є наявність критичного мислення щодо вибору їх проведення, врахування індивідуальних особливостей як фізичного, так і психологічного стану, бажання досягти гармонії і рівноваги та наповнити змістовністю повсякденну реальність.

Список використаних джерел

- Арора, П. (2019). Переосмысление досуговых цифровых сетей с помощью глобальных городов: метафорический взгляд. *Логос*, 29 (1), 85-129.
- Выжлецов, Г.П. (2000). Аксиология культуры в системе культурфилософского знания. *Вестник Новгородского государственного университета*, 16, 32-36.

- Гуссерль, Э. (2013). *Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология: введение в феноменологическую философию* (Д.В. Кузницын, Пер.). Санкт-Петербург: Наука.
- Жигунова, Г.В. (2015). Повседневность как социальный феномен. *Современные исследования социальных проблем*, 8(52), 56-71. doi: 10.12731/2218-7405-2015-8-4.
- Залужна, А.Б. (2012). *Життєвий світ людини як смисловий універсум культури: морально-естетичні виміри*. (Дисертація доктора філософських наук). Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ.
- Лафарг, П. (2011). *Право на лень. Религия капитала*. Москва: URSS.
- Николаева, Ж.В. (2016). Slow life. Новая философия неспешности. *Обсерватория культуры*, 1(1), 24-30. doi:10.25281/2072-3156-2016-1-1-24-30.
- Оноре, К. (2019). *Без суеты: как перестать спешить и начать жить*. Москва: Альпина Паблишер.
- Пивоварова, А. (2019). Почему быть чайлдфри – это нормально. Взято из <https://lifehacker.ru/childfree/>.
- Розенберг, Н.В. (2008). "Жизненный мир" как культурно-исторический мир повседневности в феноменологии Э. Гуссерля. *Вестник Тамбовского государственного университета. Серия: Гуманитарные науки*, 8(64), 251-255.
- Сидоровська, Є.А. (2018). *"Життєвий світ" людини як детермінанта культурно-дозвілєвої діяльності*. (Дисертація кандидата культурології). Київський національний університет культури і мистецтв, Київ.
- Хабермас, Ю. (2001). *Моральное сознание и коммуникативное действие* (Д.В. Складнев, Пер.) (2-е вид.). Санкт-Петербург: Наука.
- Хабермас, Ю. (2011). *Между натурализмом и религией. Философские статьи* (М.Б. Скуратов, Пер.). Москва: Весь мир.
- Шюц, А. (1988). Структура повседневного мышления. *Социологические исследования*, 2, 120-136.
- Шюц, А. (2004). *Избранное: мир, светящийся смыслом* (В.Г. Николаев, Пер.). Москва: РОССПЭН.

References

- Arora, P. (2019). Pereosmyslenie dosugovykh tsifrovyykh setei s pomoshchiu globalnykh gorodov: metaforicheskiy vzgliad [Re-imagining Digital Leisure Networks Through Global Cities: A Metaphorical View]. *Logos*, 29(1), 85-130 [in Russian].
- Habermas, Y. (2001). *Moralnoe soznanie i kommunikativnoe deistvie [Moral consciousness and communicative action]* (D.V. Sklyadnev, Trans.) (2nd ed). St. Petersburg: Nauka [in Russian].
- Habermas, Y. (2011). *Mezhdur naturalizmom i religiei. Filosofskie stati [Between naturalism and religion. Philosophical Articles]* (M.B. Skuratov, Trans.). Moscow: Ves mir [in Russian].
- Honore, C. (2019). *Bez suety: kak perestat speshit i nachat zhit [Without fuss. How to stop hurrying and start living]*. Moscow: Alpina Pablisher [in Russian].
- Husserl, E. (2013). *Krizis evropeiskikh nauk i transtscendentalnaia fenomenologiya: vvedenie v fenomenologicheskuiu filosofiiu [The crisis of European science and transcendental*

- phenomenology: an introduction to phenomenological philosophy*] (D.V. Kuznitsyn, Trans.). St.Petersburg: Nauka [in Russian].
- Lafarge, P. (2011). *Pravo na len. Religija kapitala [The right to laziness. Capital religion]*. Moscow: URSS [in Russian].
- Nikolaeva, Zh.V. (2016). Slow life. Novaia filosofii nespeshnosti [Slow life. A new philosophy of leisure]. *Observatory of Culture*, 1(1), 24-30 [in Russian].
- Pivovarova, A. (2019). Pochemu byt chaidfri – eto normalno [Why it is normal to be childfree]. Retrieved from <https://lifehacker.ru/childfree/> [in Russian].
- Rozenberg, N.V. (2008). "Zhiznennyi mir" kak kulturno-istoricheskii mir povsednevnosti v fenomenologii E. Gusserlia ["The Life World" as a Cultural and Historical World of Everyday Life in Phenomenology of Husserl]. *Vestnik Tambovskogo gosudarstvennogo universiteta. Seria: Gumanitarnye nauki*, 8 (64), 251-255 [in Russian].
- Schutz, A. (1988). Struktura povsednevnogo myshleniia [The structure of everyday thinking]. *Sociological Studies*, 2, 120-136 [in Russian].
- Schutz, A. (2004). *Izbrannoe: mir, svetiashchiisia smyslom [Favorites. A world luminous with meaning]* (V.G. Nikolaev, Trans.). Moscow: ROSSPEN [in Russian].
- Sydorovska, Ye.A. (2018). "Zhyttievyi svit" liudyny yak determinanta kulturno-dozvillievoi diialnosti ["Lifeworld" of a man as a determinant of cultural and leisure activities]. (PhD Dissertation). Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv [in Ukrainian].
- Vyzhletcov, G.P. (2000). Aksiologiiia kultury v sisteme kulturfilosofskogo znaniia [Axiology of culture in the system of cultural philosophical knowledge]. *Vestnik Novgorodskogo gosudarstvennogo universiteta*, 16, 32-36 [in Russian].
- Zaluzhna, A.E. (2012). *Zhyttievyi svit liudyny yak smyslovyi universum kultury: moralno-estetychni vymiry [Life World as the Semantic Universe of Human Culture: Moral and Aesthetic Dimensions]*. (Doctor's thesis). Natsionalna akademiia kerivnykh kadrov kultury i mystetstv, Kyiv [in Ukrainian].
- Zhigunova, G.V. (2015). Povsednevnost kak sotcialnyi fenomen [Everyday life as a social phenomenon]. *Modern Research of Social Problems*, 8 (52), 56-71 [in Russian].

RECREATIONAL LEISURE PRACTICES IN THE SPACE OF “THE LIFE-WORLD”

Oksana Shyber

Teaching Assistant,

ORCID: 0000-0001-9848-2420, e-mail: askim_oxana@ukr.net,

Kyiv National University of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to identify the peculiarities of the implementation of recreational leisure practices in the space of “the life-world” and to determine the effectiveness of their mastering. The research methodology is determined by the necessity to apply cultural, microsociological and

philosophical approaches to analyze the sphere of leisure and recreation within the framework of “the life-world”. The microsociological approach allows considering interaction (recreational and leisure interaction of individuals) as the basis of “the life-world” integrity. Philosophical approach – the influence of the type and content of recreational and leisure practices on the formation of “the life-world”, human being, and personality as a whole. Thereby, one of the main methodological tasks of cultural studies is to find out the limits of effectiveness of the recreational and leisure practices implementation in the organization of everyday life and the construction of “the life-world”. The scientific novelty of the study lies in the conceptual study of the features of the recreational leisure practices implementation in the space of life and virtual life worlds through a critical analysis of socio-cultural transformations associated with the introduction of information and communications technologies. Conclusions. Therefore, the peculiarity of the implementation of recreational leisure practices in the space of “the life-world” is the ability of the latter to give to the everyday space the content and harmony with the outside world. “Virtual reality” is revealed in everyday communication characterized by “flexible”, expanded possibilities for image construction and ways of self-presentation. At the same time, it is important to remember that leisure when staying for an excessive amount of time in the space of “the virtual life-world” without critical thinking generates dissatisfaction and is turning into a “meaningless”, “dangerous” pastime, hostile to the essence of a man. Leisure time instead of resisting the negative tendencies of the present, on the contrary, gives rise to feelings of melancholy and loneliness as well as self-doubt.

■ **Keywords:** recreational and leisure practices; “life-world”; everyday life; routine; “virtual life-world”

■ ПРАКТИКИ РЕКРЕАЦИОННОГО ДОСУГА В ПРОСТРАНСТВЕ «ЖИЗНЕННОГО МИРА»

■ Шибер Оксана Александровна

■ *Ассистент,*

ORCID: 0000-0001-9848-2420, e-mail: askim_oxana@ukr.net,

Киевский национальный университет культуры и искусства,

Киев, Украина

■ Аннотация

Цель статьи заключается в определении особенностей реализации практик рекреационного досуга в пространстве жизненного мира и выяснении степени эффективности их освоения. Методология исследования обусловлена необходимостью применения культурологического, микросоциологического и философского подходов для анализа сферы досуга и рекреации в рамках «жизненного мира». Микросоциологический подход позволяет рассмотреть интеракции (рекреационно-досугового взаимодействия индивидов) как основы целостности жизненного мира. Философский – влияние вида и содержания рекреационно-досуговых практик на формирование «жизненного мира», человеческого бытия, личности в целом. В связи с этим одной из основных методологических

задач культурології виникає в'яснення предела ефективности реалізації рекреаційно-досугових практик в організації повсякденної життя і конструюванні «життєвого світу». Наукова новизна заключається в концептуальному дослідженні особливостей реалізації практик рекреаційного дозвілля в просторі життєвого і віртуального світів шляхом критичного аналізу соціокультурних трансформацій, зв'язаних з впровадженням інформаційно-комунікативних технологій. Висновки. Ітак, особливістю реалізації практик рекреаційного дозвілля в просторі «життєвого світу» являється спроможність останніх к наповненню повсякденного простору значущістю і гармонією з оточуючим світом. «Віртуальна реальність» розкривається в повсякденній комунікації, котрою своїми «гнучкими», розширенними спроможностями вистраювання представлень і способів самопрезентації. В те же время не стоїть забувати, що дозвілля при надмірному перебуванні в просторі «віртуального життєвого світу» при відсутності критичного мислення породжує незадоволеність і перетворюється в «бесмысленное», «небезпечне» времяпрепровождение, ворождебне сутності людини. Свободне время замість того, щоб протистояти негативним тенденціям сучасності, з точністю до навпаки породжує відчуття тоски і самотності, а також невпевненості в своїх власних силах.

■ **Ключевые слова:** рекреаційно-досугові практики; «життєвий світ»; повсякденність; звичність; «віртуальний життєвий світ»